

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende remiss, SOU 2025:86 Redo! En utredning om personalförsörjning av det militära försvaret, Fö2025/01190, svar senast 2025-11-07

Er beteckning: FÖ2025/01190

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland *tillstyrker i huvudsak* utredningens samtliga förslag men har några synpunkter. I huvudsak vill Länsstyrelsen framföra vikten av enighet i totalförsvaret och att de två utredningarna 2025:86 Redo! En utredning om *personalförsörjningen av det militära försvaret samt Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret vägs tillsammans* så att personalförsörjningen för hela totalförsvaret fungerar. Om detta inte görs, anser Länsstyrelsen att det finns stora risker att mängden konflikter mellan det militära försvarets och det civila försvarets behov av personal eskalerar.

Länsstyrelsens ståndpunkt i sammanfattning.

- Skyldigheten att fullgöra beredskapstjänstgöringen bör omfatta samtliga totalförsvarspliktiga enligt samma villkor *tillstyrks med synpunkt.*
- Beredskapstjänstgöring får för varje totalförsvarspliktig omfatta högst 180 dagar vid varje tillfälle *tillstyrks med synpunkt.*
- Villkor för totalförsvarspliktiga, ersättningsnivåer och konsekvenser *tillstyrks med synpunkt.*
- Förslaget om rätt till ledighet från anställning för fullgörande av plikttjänstgöring *tillstyrks.*
- Förslaget om att införa civilplikt i Försvarsmakten *tillstyrks med synpunkt.*

- Allmän synpunkt gällande kontinuerligt anställda soldaters anställningstid samt möjlighet till att inrätta ny personalkategori (CVAT/T).
- Allmän synpunkt om personalförsörjningen av totalförsvaret.
- Allmän synpunkt om kunskapsutbyte.

Beredskapstjänstgöringens omfattning (kapitel 8)

Utredningen belyser behovet av att kunna anpassa beredskapen under längre tid genom utökad möjlighet att ianspråkta värnpliktiga men att detta även bör omfatta samtliga totalförsvarspliktade. Länsstyrelsen *tillstyrker* detta förslag då det framhäver personalfrågan ur ett totalförsvarsperspektiv. Om beredskapstjänstgöringen ska vara en metod för att kunna förstärka beredskapen under "grundberedskap" bör det vara ett verktyg för "totalförsvaret" och inte endast för det militära. Det civila försvaret omfattar hela övriga samhället vars mål är att stödja det militära försvaret. För att ges en adekvat möjlighet till detta behöver det civila försvaret ha samma möjligheter som det militära att anpassa sin beredskap.

I frågan om att utöka beredskapstjänstgöringen från att *totalt omfatta 180 dagar till att omfatta 180 dagar vid varje tillfälle tillstyrker* Länsstyrelsen förslaget. Länsstyrelsen vill dock föra fram synpunkten att beredskapstjänstgöring är, som utredningen nämner, en inskränkning på enskildes liv och därav vill Länsstyrelsen uppmana till att det i uppgifter som skulle kunna lösas av en beredskapstjänstgöring i första hand ska hanteras av frivilliga (i det militära försvaret så är detta anställd personal). Försvarsmakten behöver ges alla möjliga medel att rekrytera, träna och behålla sin personal under så lång tid som möjligt för att undvika en lättvindigt nyttjande av beredskapstjänstgöringen.

Villkor för totalförsvarspliktiga (kapitel 11)

Länsstyrelsen *tillstyrker* utredningens ståndpunkt att förmånssystemet för totalförsvarspliktiga inte är i behov av en ändring. Länsstyrelsen *tillstyrker* även förslagen om att höja dagsersättning (kapitel 11.9.3) och att dagpenning ska utgå från 100%

av den totalförsvarspliktigas sjukpenningsgrundade inkomst (SGI) (kapitel 11.9.5).

Till skillnad från tidigare remiss gällande SOU 2025:6 Plikten kallar! har det genomförts en jämställdhetsanalys i denna utredning vilket välkomnas. Länsstyrelsen vill dock påpeka att även om en höjning av ersättningsnivåerna för totalförsvarspliktiga gynnar den enskilde i sak, kommer systemet för ersättning att spegla de lönestrukturer som redan finns i samhället. Detta är något som utredningen borde föra resonemang om i under kapitlet 18, *konsekvensutredning*. Den nuvarande jämställdhetsanalysen tar inte höjd för detta.

Rätt till ledighet från anställning (kapitel 13)

Förslaget tillstyrks. Det är mycket positivt att man här nämner nyttan med förfarandet för hela totalförsvaret. Länsstyrelsen pekar dock återigen på behovet av en ordentlig konsekvensanalys för att kunna överblicka påverkan på övriga beredskapsmyndigheter och samhällsviktiga aktörer, enligt resonemangen i punkten ovan.

Civilplikt inom Försvarmakten (kapitel 15 & 16)

Länsstyrelsen anser att det finns fog för att civilplikt ska kunna tillämpas i det militära försvaret. Länsstyrelsen vill samtidigt poängtera att konsekvenserna för övriga delar av totalförsvaret när det militära försvaret ianspråktar en större mängd totalförsvarspliktiga. Med förslaget om civilplikt i Försvarmakten kommer fler konflikter och konkurrenssituationer uppstå mellan civila försvaret aktörer och Försvarmakten. Länsstyrelsen anser att utredningens konsekvensanalys ser något lättvilligt på detta, och vill tydligt framföra att följderna av konflikter kan vara att personal inte blir anställningsbara i andra samhällsviktiga verksamheter som krigsplacerar med civilplikt.

Allmänna synpunkter

Kontinuerligt anställda soldaters tjänstgöringstid samt tidvis tjänstgörande civil personal (CVAT/T) som ny personalkategori.

Genomgående belyser utredningen vikten av att det militära Försvaret ska växa och att de behöver finnas lätt gripbara förband av

utbildad personal för att kunna hantera hybridhot och lösa uppgifter vid grundberedskap. Utredningen har fokuserat på vikten att kunna bemanna dessa förband med totalförsvarspliktig personal med lösningar som till exempel beredskapstjänstgöring. Länsstyrelsen upplever även att utredningen lyfter fram att det är stark inskränkning på den enskilde genom att använda sådana metoder. Samtidigt ser inte heller utredningen någon anledning för Försvarsmakten att upphöra med den tidsbegränsade anställningen av kontinuerligt anställda gruppchefer, soldater och sjömän (GSS/K) eller att den lagstiftningen som reglerar det frivilligt engagemang (anställning) som begränsande. Detta anser Länsstyrelsen ter sig märkligt när utredningen samtidigt vill utöka tvångsmedlet (beredskapstjänstgöring) för att kalla in personal. Att slopa tidsbegränsningen i anställningen för GSS/K borde om inte annat ge ett bra signalvärde. Annars innebär detta att frivilliga inte längre får tjänstgöra samtidigt som annan personal pliktas in till tjänstgöring.

Utredningen konstaterar även att Försvarsmakten har ett eget mandat att utreda nya personalkategorier, varav ett exempel var en ny personalkategori civil tidvis tjänstgörande personal. Länsstyrelsen vill endast åter igen uppmana om att inrättandet av en civilt tjänstgörande personal kommer ha konsekvenser för det civila försvarets personalförsörjning vilket har poängterats flera gånger i detta yttrande.

Personalförsörjning av totalförsvaret

Försvarsmaktens personalförsörjning är vital för att det militära försvaret ska fungera under påfrestning. Utredningar pekar på behovet av gripbara personalresurser med olika kompetens för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina krigsuppgifter.

Samtidigt finns stora krav och förväntningar på det civila försvaret att inte bara upprätthålla samhällsviktig verksamhet, utan även bistå Försvarsmakten på alla sätt som behövs. Dessa uppgifter ska också lösas över hela konfliktskalan, vilket även det kommer kräva personal. Länsstyrelsen har flera gånger i detta remissvar berört problematiken kring krigsplacering, specifikt att förfarandet måste vara totalförsvarsgemensamt. Behovet av att till exempel kalla in krigsplacerad personal vid stora samhällspåfrestningar borde finnas hos samtliga beredskapsmyndigheter, inte bara Försvarsmakten. Att regelverk och förfarande är myndighetsgemensamma underlättar då för alla aktörer.

Dessutom bör en djupare analys göras av konsekvenserna för samhället om fler civila krigsplaceras i Försvarmakten. En sådan individ kan inte samtidigt ha en funktion i en beredskapsmyndighet eller hos en samhällsviktig aktör, eftersom dessa också behöver ha sin personal krigsplacerad för att kunna garantera lösandet av sina respektive krigsuppgifter.

Vid flera tillfällen i detta remissvar har Länsstyrelsen fört fram vikten av att ha ett totalförsvarsperspektiv på frågor som berör just personalförsörjningen av det militära och det civila försvaret. Det har nu skett två utredningar inom personalförsörjning varav Länsstyrelsen slutligen vill framföra slutsatserna från dessa två utredningar måste vägas samman så att lösningen blir den bästa för *totalförsvaret*.

Synpunkter gällande kunskapsutbyte

Länsstyrelsen är positiv till kunskapsutbyte mellan myndigheter och mellan militära och civila delar i totalförsvaret. Dock känns utredningens resonemang kring detta lite tunt. Slutsatsen att civila myndigheter och aktörer skulle få ett kompetenslyft för att de kan anställa militärt utbildad personal upplevs som något enkelspårig och institutionaliserad. Länsstyrelsen vill dock vara tydlig med att vi välkomnar alla former av kunskapsutbyten, samverkansformer och växeljänstgöring med Försvarmakten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med civilområdeshandläggare Mikael Sommaralm, som föredragande. I beredningen av ärendet har även civilområdeshandläggare Fredrik Aiff, HR-konsult Jeane Scheiding och krisberedskapshandläggare Kristina Scheller deltagit.